

De Nederlandse Vereniging voor Gerontologie-Kennisnetwerk Ouder Worden en Samenleving (NVG-KNOWS) stimuleert de kennisontwikkeling, -verspreiding en -toepassing van de gerontologie – de leer van de veroudering en het ouder worden – en bevordert de verbinding tussen professionals in de gerontologie: wetenschappelijk onderzoekers en de professionals in de praktijk vanuit verschillende disciplines. Door te werken aan kennis en samenwerking leveren we een bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit van leven tijdens het ouder worden.

Bestuur NVG-KNOWS

V.l.n.r.: Dr. Marian Adriaansen (bestuurslid), Dr. Susan Picavet (penningmeester), Dr. Rixt Zijlstra (secretaris), Dr. Bianca Sunanet (bestuurslid), Dr. Eric Schoenmakers (bestuurslid), Dr. ir. Simone de Bruin (bestuurslid), Prof. dr. Ruud Kempen (voorzitter).

Vragen of ideeën? Mail ons gerust! nvg@solcon.nl Voor meer informatie over NVG-KNOWS verwijzen wij u graag naar onze website: www.gerontologie.nu.

Nieuwsbrief

Deze nieuwsbrief is voor leden van NVG-KNOWS. De uitvoering wordt verzorgd door het bestuur van NVG-KNOWS in samenwerking met Roelen Secretary Services te Etten-Leur. Heeft u informatie die u wilt delen met andere leden? U kunt uw bijdrage voor de nieuwsbrief mailen naar: nvg@solcon.nl.

Van het bestuur

Beste leden van NVG-KNOWS,

Deze Nieuwsbrief van NVG-KNOWS bereikt u nog net voor de feestdagen. Het afgelopen jaar is weer razendsnel voorbijgegaan! En zo net voor het begin van het nieuwe jaar is er altijd wel aanleiding om weer even terug te blikken op het afgelopen jaar. En tevens ook even vooruit te kijken naar het nieuwe jaar.

In het afgelopen jaar heeft NVG-KNOWS weer verschillende activiteiten ontplooid. Zo zijn we in februari 2018 zoals gewoonlijk weer betrokken geweest bij de organisatie van de Geriatriedagen. Dat gebeurt altijd in nauwe samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie (NVKG), de V&VN Gerontologie en Geriatrie en de Nederlandse Vereniging voor Fysiotherapie in de Geriatrie (NVFG). De Geriatriedagen worden jaarlijks zeer goed bezocht door 700 tot 900 professionals, wetenschappers en andere geïnteresseerden.

Daarnaast hebben we in mei j.l. ook de traditionele NVG-KNOWS studiemiddag georganiseerd waarin werd ingegaan op verschillende perspectieven op (het voorkomen van) overgewicht en obesitas bij ouderen. Professor Marjolein Visser (VU Amsterdam) heeft op dezelfde middag ook de 3^e Professor Dr. D.L. Knooklezing voor haar rekening genomen onder de titel 'Verouderen met een maatje meer'. Verder hebben in mei (in Eindhoven) en oktober (in Amsterdam) bijeenkomsten plaatsgevonden in het kader van de 'School of Gerontology'.

In het komende jaar staan ook weer tal van activiteiten gepland. Op 7 en 8 februari 2019 vinden de jaarlijkse Geriatriedagen in Den Bosch plaats – naast betrokkenheid bij de organisatie is NVG-KNOWS hier ook met verschillende symposia vertegenwoordigd. Op vrijdag 17 mei zal in combinatie met de Algemene Ledenvergadering de jaarlijkse Studiemiddag met als thema 'Oudere Migranten' worden georganiseerd in Amsterdam. O.a. professor Tineke Fokkema zal hier een lezing verzorgen. Op vrijdag 1 november 2019 zal in Ede weer het Nationaal Gerontologiecongres plaatsvinden. Over verschillende van bovenstaande onderwerpen leest u meer in deze nieuwsbrief.

Rest mij u namens het bestuur allen hele fijne feestdagen en een voorspoedig en vooral ook gezond 2019 toe te wensen.

Ruud Kempen

Congressen

Economic exclusion in old age: research and policy: 5th ROSEnet European Policy Seminar

Datum: 10 en 11 januari 2019

Locatie: Parijs, Frankrijk

Geriatriedagen

Datum: 7 en 8 februari 2019

NVG KNOWS

Locatie: 's-Hertogenbosch, Nederland

Zorg voor en sociaal welbevinden van oudere migranten

Datum: 19 februari 2019

Locatie: Leiden, Nederland

International Conference on Frailty & Sarcopenia Research

Datum: 20-22 februari 2019

Locatie: Miami, VS

Studiemiddag NVG-KNOWS

Datum: 17 mei 2019

NVG KNOWS

Locatie: Amsterdam, Nederland

International Association of Gerontology and Geriatrics European Region Congress 2019

Datum: 23-25 mei 2019

Locatie: Gothenburg, Zweden

British Society of Gerontology Conference 2019

Datum: 10-12 juli 2019

Locatie: Liverpool, Engeland

Nationaal Gerontologiecongres 2019

Datum: 1 november 2019

NVG KNOWS

Locatie: Ede, Nederland

Activiteiten NVG-KNOWS

Geriatriedagen 7-8 februari 2019

Onder auspiciën van NVG-KNOWS worden tijdens de geriatriedagen van 7 en 8 februari 2019 drie symposia gehouden en vindt een posterpresentatie plaats. Dit jaar is ingezet op een variatie van thema's met een gerontologische invalshoek.

Franka Bakker, Hilde Verbeek en Katrien Luijkx geven een beeld van drie *Innovatieve werkwijzen om zorg en welzijn continue en duurzaam te verbeteren*. Hierbij staan interdisciplinair partnerschap en duobanen in zorg- en onderwijspraktijk centraal, gerelateerd aan de wijk en het verpleeghuis. Er zijn verschillende modellen mogelijk om praktijk en onderzoek met elkaar te verbinden.

Het doel van het symposium *Rol van preventie en gezond ouder worden*, (Geeske Peeters, Erik Timmermans, Anne-Esther Marcus en Ton Bakker) is het bediscussieren van het belang van preventie voor gezond ouder worden vanuit een levensloop-perspectief. Besproken worden waarom het nodig is om met preventie van vallen te beginnen voor het 65^e levensjaar en hoe stoppen met roken gezondheidswinst kan opleveren. Daarnaast worden bevindingen van kwalitatief onderzoek naar ervaringen van ouderen met consultatiebureaus voor ouderen gepresenteerd en tenslotte komt aan de orde wat het betekent om preventie toe te spitsen op functieverbetering.

Het derde symposium richt zich op *Onvrijwillige zorg in de ouderenzorg*. Het gaat over vrijheidsbeperkende maatregelen, psychotrope medicatie en gedwongen zorg (Nienke Bekker, Vincent Moermans en Angela Mengelers). Dit symposium richt zich

op kennis omtrent het gebruik van onvrijwillige zorg, de risicofactoren hiervoor, wat professionals als onvrijwillige zorg ervaren en wat de attitudes zijn van zorgprofessionals en mantelzorgers ten aanzien van onvrijwillige zorg.

In de posterpresentatie wordt door Yvonne van Haastrecht en Annet van Herwaarden aandacht besteed aan overmatig alcoholgebruik bij ouderen.

In de plenaire sessies van de Geriatriedagen zal Teus van Laar een update geven van de behandeling van de ziekte van Parkinson, besteedt Marjolein Visser aandacht aan het thema 'Verouderen met een maatje meer' en richt Anne Mei The zich op een 'Socialere benadering van dementie'. De twee congresdagen bevatten daarnaast nog vele interessante presentaties die de moeite van het bezoeken waard zijn. Bovendien kunt u tussen de bedrijven door netwerken, ervaringen uitwisselen en samen eten met collega's die u misschien nog kent van vorig jaar of die u nog zult leren kennen. We ontmoeten u graag op de Geriatriedagen 2019! Voor meer informatie en aanmelden: www.geriatriedagen.nl

Marian Adriaansen

Algemene Ledenvergadering en studiemiddag 2019

Op vrijdag 17 mei 2019 vindt de Algemene Ledenvergadering en Studiemiddag van NVG-KNOWS plaats aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Als lid ontvangt u hiervoor nadere informatie. Hier leest u alvast meer over de Studiemiddag.

Hoe is het om oud te worden in een land waar je niet geboren bent? De jaarlijkse

studiemiddag heeft als thema: Oudere Migranten. Tijdens de studiemiddag proberen we de laatste inzichten uit de wetenschap over oudere migranten te verbinden aan de praktijk binnen zorg, woon- en welzijnsorganisaties. De sprekers zijn prof. dr. Tineke Fokkema van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) en Erasmus Universiteit Rotterdam, Yvonne Witter van Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg, en dr. Nina Conkova van Leyden Academy. De specifieke locatie volgt te zijner tijd. We hopen u allemaal te mogen begroeten op 17 mei!

Bianca Suanet

Nationaal Gerontologiecongres 2019

Met veel plezier kondigen we aan dat op vrijdag 1 november 2019 het 15^e Nationaal Gerontologiecongres plaatsvindt in de Reehorst te Ede. Met dit multidisciplinaire congres wil NVG-KNOWS alle professionals in de gerontologie – uit onderzoek, beleid en praktijk – inspireren en kennis laten uitwisselen. Het programma zal onder meer bestaan uit keynote sprekers, parallelsessies en de Prof. dr. D.L. Knook-lezing. Reserveer alvast uw agenda!

Susan Picavet

Tijdens het congres zullen zoals gewoonlijk de prijzen worden uitgereikt voor de beste dissertatie en de scriptie op het terrein van de gerontologie van de afgelopen 2 jaar. Ook zal een prijs worden toegekend voor de beste poster tijdens het congres.

Professor Schreuder Dissertatieprijs

Professor Schreuder werd in 1968 de eerste bijzonder hoogleraar op het terrein van de gerontologie in Nederland. Hij werd benoemd aan de Universiteit Utrecht. Bij zijn afscheid in 1972 eerde de Nederlandse

Vereniging van Gerontologie hem met het instellen van de Schreuderprijs. De prijs bestaat uit een geldbedrag van €750,- en een oorkonde. Een jury beoordeelt of er sprake is van een bijzondere prestatie op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek of onderwijs op het gebied van de gerontologie, en of het verlenen van de prijs een verdere stimulans voor de gerontologie kan opleveren. De kandidaat is een aankomend wetenschapper die in een positie verkeert dat een verdere ontwikkeling redelijkerwijs tot de mogelijkheden zal behoren. Kandidaten die gepromoveerd zijn tussen 1 april 2017 en 31 maart 2019 kunnen uiterlijk 15 april 2019 door de (co)promotor(en) worden voorgedragen.

Professor Joep Munnichs Scriptieprijs

In 2001 is door twee gebeurtenissen de professor Joep Munnichs Scriptieprijs ingesteld. De eerste gebeurtenis was de opheffing van de Stichting Ouderdom en Levensloop. Deze stichting heeft gedurende vele jaren in samenwerking met uitgeverij Bohn Stafleu Van Loghum de reeks Cahiers Ouderdom en Levensloop voortgebracht. De tweede gebeurtenis was het overlijden in 2000 van professor Munnichs, emeritus-hoogleraar Psychogerontologie aan de KU Nijmegen en pionier op het gebied van de gerontologie in Nederland. De scriptieprijs bestaat uit een geldbedrag van €500,- en een oorkonde. Het NVG-KNOWS bestuur verleent de prijs op voordracht van een daartoe ingestelde jury. Het thema van de scriptie houdt duidelijk verband met een vraagstuk uit de gerontologie en draagt op een originele manier bij aan het beantwoorden van dit gerontologische vraagstuk en gebruikt daarbij originele onderzoeks- of innovatiemethoden. Kandidaten

die tussen 1 april 2017 en 31 maart 2019 een bachelor- of masterscriptie aan Hogeschool of Universiteit hebben afgerond met minimaal het cijfer 8, kunnen uiterlijk 15 april 2019 door de begeleider(s) worden voorgedragen.

Janneke Witsenburg Posterprijs

Het bestuur van NVG-KNOWS gebruikt een deel van de nalatenschap van mevrouw Janneke Witsenburg ter bevordering van de gerontologie door het instellen van de Janneke Witsenburg Posterprijs. De Posterprijs wordt uitgereikt aan de hoofddiener van de beste poster van het Nationaal Gerontologiecongres 2019. De prijs bestaat uit een bedrag van €250,-. De winnende poster wordt geselecteerd door een jury van deskundigen die is samengesteld door de congrescommissie. De poster dient onderzoek te beschrijven dat door de hoofddiener in het kader van een wetenschappelijk of ander innovatief onderzoek wordt of werd gedaan, tot maximaal één jaar na het betreffende onderzoek. Dit kan bachelor- of masteronderzoek betreffen (zowel aan Hogeschool of Universiteit) dan wel promotieonderzoek omvatten maar ook ander toegepast onderzoek.

Op de website van NVG-KNOWS (www.gerontologie.nu) vindt u meer informatie over de criteria en de procedure omtrent de verschillende prijzen.

Ruud Kempen

School of Gerontology

Op 4 oktober 2018 was de tweede bijeenkomst van de School of Gerontology in samenwerking met het Ben Sajat Centrum in Amsterdam over het verbeteren van mantelzorgondersteuning: 'Wie zorgt er voor

de mantelzorg?'. Het doel van de avond was het bediscussiëren van een rapport over mantelzorgondersteuning en het brainstormen over verbetermogelijkheden. De avond begon met een presentatie over de bevindingen van een rapport over knel- en verbeterpunten voor mantelzorgondersteuning. Daarna ging het gesprek over mogelijkheden tot het verbeteren van mantelzorgondersteuning. Besproken onderwerpen omvatten onder andere het belang van vaker doorverwijzen door professionals naar mantelzorgondersteuning, het creëren van meer bewustzijn onder mantelzorgers van hun mogelijkheden om gebruik te maken van ondersteuning (bijvoorbeeld door mediacampagnes), het belang van het doorbreken van schotten in de financiering, en meer samenwerking tussen professionals in de domeinen van Wmo en Zvw.

Na de pauze was er een korte introductie over onderhandelen. Uit het betreffende onderzoek is gebleken dat mantelzorgers vaak de neiging hebben om toe te geven aan de belangen van de hulpbehoevende, en dat veel mantelzorgers aangeven dat er geen gecoördineerde communicatie tussen de verschillende actoren over de zorgsituatie is. Vanuit het wetenschappelijk perspectief over onderhandelen wordt duidelijk dat betere uitkomsten bereikt kunnen worden als verschillende partijen meer van elkaar weten qua belangen en ideeën, en gezamenlijk in overleg gaan. Daarna is men in twee groepen aan de slag gegaan met een casus over de heer Dieteren, die na een valincident veel hulp nodig heeft maar het liefst zelfstandig wil blijven wonen. In beide groepen viel het op dat de rol van de wijkverpleegkundige erg doorslaggevend

was, hetgeen het belang van coördinatie in het zorgproces benadrukt. Uit het nagesprek over de casus kwamen ook enige voordelen en voorwaarden voor een goede onderhandeling naar voren. Zoals het belang van een professionele moderator en het beschikbaar komen van meer informatie waardoor een betere uitkomst mogelijk is door gelijktijdig overleg met alle betrokkenen, en de noodzaak om ervoor te zorgen dat de mening van de cliënt niet ondergesneeuwd raakt, aangezien er zoveel andere actoren bij betrokken zijn.

Bianca Suanet en Eric Schoenmakers

NVG-KNOWS leden stellen zich voor

Franka Bakker
Functie: Associate
lector Innoveren
met Ouderen
Werkplek: Hogeschool
Windesheim, Zwolle

Wat ik heb met gerontologie: European Masters in Gerontology gevolgd, 5 jaar docent geweest bij de opleiding Toegepaste Gerontologie Hogeschool Windesheim, en vanuit het lectoraat een nauwe samenwerking met de opleiding. In lectoraatswerk staat goed ouder worden en ouderenparticipatie centraal, vanuit brede gerontologische insteek.

Waarom ik lid ben van NVG-KNOWS: Gerontologie mag een stevigere plek krijgen in het beroepenveld; daarvoor is het goed om kennis uit te wisselen en te bundelen en samen kracht uit te stralen.

Ideeën om de vereniging verder te verbeteren: Nog meer interdisciplinair insteken

door onderzoekers vanuit andere vakgebieden aan te trekken gelinkt aan bijvoorbeeld 'environmental gerontology', zoals architectuur, planologie, sociale geografie, etc.

Annerieke Stoop
Functie: promovendus
Werkplek: RIVM en
Amsterdam UMC (locatie VUmc)

Wat ik heb met gerontologie: Ik vind het waardevol om middels onderzoek bij te kunnen dragen aan goede zorg en ondersteuning voor kwetsbare ouderen.

Waarom ik lid ben van NVG-KNOWS: Belangrijk om te weten waar onderzoekers en professionals binnen gerontologie zich mee bezig houden om zo elkaar te kunnen inspireren.

Gerōn na 2018

De wereld van de wetenschappelijke en vaktijdschriften verandert snel. Zoek- en leesgedrag onder professionals wijzigt, de eis van Open Access-toegankelijkheid komt eraan en uitgevers zoeken nieuwe verdienmodellen.

Uitgever Bohn Stafleu van Loghum (BSL) heeft besloten eind december 2018 te zullen stoppen met de uitgave van Gerōn. Het teruglopende abonneebestand is hier zeker debet aan, terwijl de digitale editie van Gerōn via Springerlink goed bezocht wordt. Daaropvolgend heeft het bestuur van Stichting Gerōn er samen met redactie en redactie-adviseurs voor gekozen om bij voorkeur alleen digitaal verder te gaan,

met Open Access-toegankelijkheid. Dit heeft geresulteerd in het volgende.

Met ingang van komend jaar verschijnt Gerōn in een digitale versie (*online only*) met Open Access. Verheugend is daarbij dat met het Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie (TGG) - waarmee BSL eveneens de overeenkomst heeft beëindigd - een digitaal platform gerontologie/geriatrie wordt gevormd. Met Vilans, eigenaar van TGG, wordt hierover door Stichting

Gerōn

Gerōn onderhandeld met een nieuwe uitgeefpartner. Mogelijk sluiten de komende periode andere specifieke ouderenvaktijdschriften aan. Een aantal partners heeft al toegezegd om dit bijzondere project voor meerdere jaren mee te financieren. Voor Gerōn zijn dat inmiddels: Leyden Academy on Vitality and Ageing, VU/VUmc, Hogeschool Windesheim en Hogeschool Fontys. NVG-KNOWS heeft voor het komende jaar steun toegezegd. We verwachten zeker dat meer partners en financiers zullen volgen. Gerōn en de andere tijdschriften blijven ieder onder eigen redactionele verantwoordelijkheid verschijnen, maar gaan een gemeenschappelijk vindplaats delen.

Carolien Smits

Verslagen van congresbezoeken

GSA

Van 14 tot en met 18 november 2018 vond in Boston het jaarlijks congres van de Gerontological Society of America (GSA) plaats. Op het terrein van de gerontologie

en geriatrie is dit één van de grootste congressen ter wereld met dit jaar 4.400 deelnemers uit 48 verschillende landen. Het thema van het congres was 'The Purposes of Longer Lives'.

In het kader van dit congres hebben we samen met onderzoekers uit Nederland, Denemarken en de VS een symposium georganiseerd met de

titel: "Teaching Caregivers to Actively Engage Older Adults in Daily Activities - Caregivers' Performance and Perspectives". Na een korte introductie door voorzitter professor Ruud Kempen over het belang van het stimuleren van zelfredzaamheid in de zorg volgden vijf korte presentaties. In de eerste presentatie, die ikzelf (Silke Metzelhin, Universiteit Maastricht) verzorgde, werden eerste onderzoeksresultaten van het 'Blijf Actief Thuis' project gepresenteerd. Blijf Actief Thuis is een scholingsprogramma voor thuiszorgmedewerkers waarin deze leren de zelfredzaamheid van cliënten te vergroten door de principes van 'Reablement/ Function Focused Care' toe te passen ('help de cliënt zichzelf te helpen'). De geïnterviewde medewerkers waardeerden in het bijzonder de praktische insteek van het programma, het bespreken van moeilijke situaties met collega's en het oefenen van gespreksvaardigheden. Echter, er werden ook barrières geïdentificeerd. Sommige medewerkers hebben bijvoorbeeld moeite om kritisch op

hun eigen gedrag te reflecteren wat een gedragsverandering in de weg kan staan.

De tweede spreker, professor Barbara Resnick (University of Maryland), presenteerde de bevindingen van haar implementatieonderzoek. Ze heeft 'Function Focused Care' in 54 kleinschalige woonvoorzieningen toegepast en geëvalueerd. Net zoals 'Reablement' is 'Function Focused Care' erop gericht meer zelfredzaamheid te stimuleren. Eén van de belangrijkste strategieën die toegepast wordt is het werken met rolmodellen. Resnick: 'Het zit in de natuur van de mens dat we van anderen leren. Als ik niet weet hoe ik naar de congreslocatie kom, loop ik gewoon achter andere mensen aan'. Maar ze benadrukte ook het belang van herhaling. 'Als we het gedrag van zorgverleners langdurig willen veranderen moeten we veel geduld hebben en blijven herhalen waarom het zo belangrijk is om zelfredzaamheid te stimuleren'. Haar studie liet zien dat 'Function Focused Care' de kennis en het gedrag van zorgverleners rondom het stimuleren van zelfredzaamheid positief kan beïnvloeden.

In de derde presentatie, heeft dr. Michel Bleijlevens (Universiteit Maastricht) de resultaten van het 'DAILY Nurse' project gepresenteerd. Het acronym DAILY NURSE staat voor 'Daily Activities and Independence by NURSing Staff Encouragement'. De interventie bestaat uit drie componenten: educatie, coaching en beleid van de organisatie en is bedoeld om verpleeghuisbewoners meer dagelijkse activiteiten te laten doen. Voor de interventie is het ontbijtmoment gekozen met het idee dat geleerde vaardigheden ook naar andere activiteiten gegeneraliseerd zouden kunnen worden. Uit de resultaten van de quasi-experimen-

tele studie blijkt dat de rol van verpleegkundigen en verzorgenden tijdens het ontbijt in de interventiegroep niet verschilt ten opzichte van de controlegroep. Verpleegkundigen en verzorgenden in de interventiegroep nemen na de invoering van de interventie niet meer of minder zorgtaken van de verpleeghuisbewoners over. Wel zijn de bewoners meer betrokken bij de ontbijtactiviteiten en zijn er veranderingen in de omgeving te zien zoals gedekte tafels en medewerkers die elkaar feedback geven.

De vierde spreker, professor Elizabeth Galik (University of Maryland), doet onderzoek naar 'Function Focused Care' bij verpleeghuisbewoners met dementie. Het stimuleren van zelfredzaamheid is bij deze doelgroep bijzonder uitdagend, omdat bewoners door hun cognitieve beperkingen vaak communicatieproblemen ervaren en probleemgedrag tonen. Volgens Galik kan bij deze doelgroep muziek vaak wonderen doen: 'Make it fun!'. Bovendien is het van belang om de omgeving zodanig in te richten dat activiteiten uitgelokt worden. Haar onderzoek heeft in 12 verpleeghuizen plaatsgevonden en heeft laten zien dat verpleegkundigen en verzorgenden ook bij deze doelgroep succesvol 'Function Focused Care' kunnen toepassen.

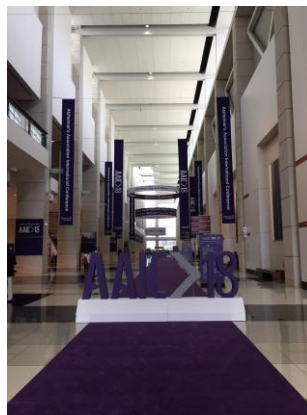
De laatste presentatie van dit symposium werd verzorgd door professor Tine Rostgaard (VIVE, Danish Centre of Applied Social Sciences). Rostgaard vertelde dat 'Reablement' sinds 2015 onderdeel is van de nationale wetgeving in Denemarken en aangeboden wordt in alle regio's van het land. Sindsdien is het gebruik van thuiszorg duidelijk afgenomen. Thuiszorgmedewerkers werken met de handen op de rug en hebben een meer coachende rol in het bereiken van de doelen van de cliënt. 'In het begin kan dat een best grote uitdaging zijn voor medewerkers', zei Rostgaard, 'ze moeten leren hoe ze cliënten kunnen motiveren'. Echter laat haar onderzoek zien dat 'Reablement' uiteindelijk bijdraagt aan meer werktevredenheid. Medewerkers zien dat 'Reablement' beter aansluit bij de zorgbehoeften van hun cliënten en ervaren hun werk als meer betekenisvol. Op deze manier kan niet alleen maar de kwaliteit van zorg verbeterd worden, ook de werkomstandigheden worden attractiever, wat zeker in tijden van arbeidsmarktkrapte van groot belang is.

Silke Metzelthin

AAIC

Van 20 tot 26 juli 2018 vond de Alzheimer's Association International Conference (AAIC) plaats in Chicago. Tijdens voorgaande edities van dit congres ging veel aandacht uit naar biomedisch onderzoek naar de oorzaken van dementie en daarop aansluitende farmaceutische behandeling. Gezien het gebrek aan succes in het vinden van een geneesmiddel, verschuift de belangstelling van zowel onderzoekers, de Alzheimer's Association en subsidiegevers

langzaam (langzaam!) naar andere interventies dan farmaceutische. Nog steeds voert radiologisch en laboratoriumonderzoek de boventoon tijdens de AAIC, maar ook voor een epidemioloog, zoals ik, valt er genoeg interessants te beleven. Gedurende het congres, maar vooral tijdens de plenaire sessies van Prof Miia Kivipelto en Prof Henry Brodaty, werden een aantal trends duidelijk in huidig en toekomstig onderzoek naar niet-farmacologische interventies, die ik graag met jullie deel.

Preventie van dementie vraagt om een *multifactoriële aanpak*. Er is toenemend bewijs voor de effectiviteit en uitvoerbaarheid van multifactoriële interventies gericht op

de preventie van dementie. Studies zoals FINGER en MAPT combineren fysieke activiteit, cognitieve training, (Mediterraan) dieet en behandeling van cardiovasculaire en metabole aandoeningen om zo het risico op dementie te verminderen in groepen met een hoog risico. De MAPT studie voegt daar nog het slikken van omega 3 capsules aan toe.

Preventie van dementie vraagt om '*personalised medicine*'. Met het groeiend bewijs voor de multifactoriële aanpak, rijst de vraag hoe een dergelijke complexe interventie het best geïmplementeerd dient te worden en welke componenten voor welke risicogroepen het meest effectief zijn. Dit vraagt gedetailleerd implementatieonderzoek waarbij persoonlijke afstemming centraal staat.

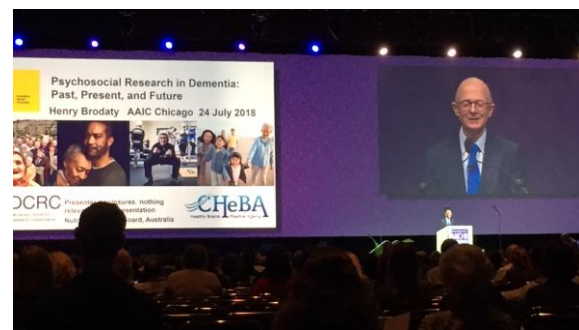
Voor zowel preventie als het afremmen van progressie is in toenemende mate aandacht voor niet-farmacologische interventies. De traditionele interventies richten zich op fysieke activiteit, dieet en cognitieve training, maar *nieuwe mogelijkheden voor niet-farmacologische interventies* komen in rap tempo bovendrijven. Aansluitend op bevindingen uit observationeel onderzoek, is er nu ook aandacht voor slaapinterventies, gehoorcompensatie, breinstimulatie, sociale programma's, onderwijs en aanpassing van de omgeving.

Ten slotte, de complexiteit van de vraagstukken op het gebied van dementie vraagt om *interdisciplinair en internationaal onderzoek*. Zo is er sinds 2 jaar het Global Brain Health Institute (GBHI) dat een wereldwijd netwerk vormt van leiders in 'brain health' waaraan niet alleen artsen en onderzoekers zijn verbonden, maar ook journalisten, kunstenaars, beleidsmakers, gezondheidseconomen, medisch ethici en meer, met het besef dat grootschalige verandering alleen mogelijk is wanneer dit vanuit verschillende perspectieven wordt ingezet. Een ander voorbeeld: na het succes van de FINGER studie in Finland, wordt deze nu onder de naam 'World Wide Fingers' uitgebreid op wereldwijde schaal om d.m.v. internationale samenwerking antwoord te geven op vraagstukken rondom implementatie en culturele adaptatie van

multifactoriële preventiestrategieën. Ook initiatieven zoals de Cognitive Interventions in Dementia Research (CIDER) werkgroep laten zien dat er sterke behoefte is om kennis te koppelen en dat samenwerking de sleutel is tot het sneller toewerken naar oplossingen.

Bent u geïnteresseerd in de vorderingen in onderzoek op het gebied van dementie, dan zijn de komende congressen misschien interessant: van 14 tot 18 juli 2019 zal AAIC plaatsvinden in Los Angeles en van 26 tot 30 juli 2020 in Amsterdam.

Geeske Peeters

28th Alzheimer Europe Conference

Eind oktober was het in Barcelona net zo belabberd en wisselvallig weer als in Nederland. Toch was mijn verblijf daar op het Alzheimer Europe congres van 29 tot 31 oktober zeer de moeite waard. Scheelt ook dat het binnen was, natuurlijk.

Traditiegetrouw kwamen op de eerste dag de INTERDEM-onderzoekers bij elkaar: INTERDEM verbindt een groep pan-Europese onderzoekers in het psychosociale dementiedomein. De zogenaamde laptopsessies boden presentatoren de kans om in een soort groeps-speeddate 'tips & tricks' te ontvangen over hun onderzoek. Daarnaast presenteerden drie hoogstaande onderzoekers hun inzichten over het meten van ef-

fecten van trainingsinterventies bij zorgprofessionals. De effecten vallen nogal eens tegen, voor een deel omdat de implementatie in de praktijk complexer is dan gedacht. Het gepresenteerde onderzoek was van hoog niveau, maar kwam me toch wat 'old school' over: een heilig geloof in rct's en kwantitatieve meetinstrumenten. Inhoudelijk ben ik zelf benieuwd naar hoe informeel leren kan bijdragen aan betere dementiezorg, maar dat kwam nauwelijks aan bod. De INTERDEM-groep werkt momenteel aan een nieuw manifest voor dementie-onderzoek. Dat illustreert de persoonlijke betrokkenheid van de gemiddelde onderzoeker. Tot slot namen enkele onderzoekers het initiatief om 2 actuele thema's op te pakken: de mogelijkheden van preventie van dementie; en de zoektocht naar nieuwe onderzoeksmethoden. Ik heb me bij het preventieplatform aangesloten. Dit platform beoogt het komende half jaar tot een beschrijving van de status quo van het onderzoek rond preventie van dementie te komen, met bijpassende onderzoeksagenda. Een hoopvolle missie!

De eigenlijke Alzheimer Europe Conference was als gebruikelijk goed verzorgd en gevarieerd. Het geheim van dit congres schuilt in de participatie van mensen met dementie en hun mantelzorgers en de brede insteek waarin ook politiek en beleid een plaats hebben. Over deze 2 dagen werden sessies georganiseerd langs 6 stromen: 1. Beleid en strategie; 2. Genetica, preventie en behandeling; 3. INTERDEM; 4. ROADMAP: big data; 5. Zorgaanbod – in de breedte; 6. Participatie en dementievriendelijke initiatieven. Daarnaast was er nog een Spaanstalige stroom gericht op mantelzorg en empowerment van de persoon met

dementie. Het programma was ruim genoeg om de meer dan 800 bezoekers uit 43 landen twee dagen bezig te houden. Ik mocht zelf vanuit Windesheim bijdragen aan een zogenaamde 'oral poster' (5 minuten) over positieve aspecten in de veranderende relatie tussen ouder met dementie en mantelzorgend kind. Mijn collega Gözde Duran presenteerde ons onderzoek naar de wensen van zorgprofessionals van reguliere zorgorganisaties en van cultuurspecifieke zorgaanbieders als het gaat om het aanbieden van interculturele dementiezorg. Dit onderwerp sloot ook mooi aan bij het speciale symposium over dementie in minderheden. De sprekers van dit symposium waren, net als ondergetekende, het afgelopen jaar actief in de Alzheimer Europe werkgroep over de zorg voor migranten met dementie en hun mantelzorgers. Later dit jaar brengt Alzheimer Europe een rapport hierover uit, geschreven door Dianne Gove. Ik kan het alvast van harte aanbevelen. Die aandacht voor minderheden lijkt me ook een mooi thema voor de Alzheimer Europe Conference van 2019:

Dit wordt van 23-25 oktober gehouden in ons mooie, multiculturele Den Haag!

Carolien Smits

Overig nieuws

Persbericht Dordrechts Museum

Mensen met dementie kunnen vanaf nu speciale rondleidingen volgen bij het Dordrechts Museum. Samen met dierbaren of mantelzorgers kunnen zij zo van kunst genieten op een manier die goed aansluit bij

hun belevingswereld. De rondleidingen vinden maandelijks plaats.

Tijdens deze Verwondering-rondleidingen wordt in een kleine groep een aantal schilderijen uit de vaste collectie van het museum bekeken. Een speciaal opgeleide museumdocent brengt samen met de deelnemers de schilderijen tot leven, aan de hand van vragen en kleine opdrachten. Deelnemers en hun begeleiders gaan op deze manier in gesprek over kunst. Welke associaties en verhalen roepen de kunstwerken op? Alles draait om het beleven en genieten van kunst in een veilige omgeving. Elke rondleiding start eerst met een kopje koffie of thee in museumrestaurant Art & Dining. Meer informatie: www.dordrechtmuseum.nl/iedereendoetmee of Marianne Verhoorck, via jem.verhoorck@dordrecht.nl of 078-7705219.

Uitnodiging congres

Langs deze weg willen onderstaande personen u graag uitnodigen voor het congres 'Zorg voor en sociaal welbevinden van oudere migranten' op dinsdag 19 februari 2019 bij de Leyden Academy on Vitality and Ageing in Leiden, een initiatief van de [IMISCOE Standing Committee Ageing Migrants](#).

Het congres staat in het teken van kennisuitwisseling tussen onderzoekers en professionals en beleidsmakers in zorg en welzijn. De onderzoekers gaan graag met u in discussie over praktische toepassingen van recent onderzoek naar lokale aspecten van zorg voor oudere migranten (ochtend), waaronder wijkgericht werken en mantelzorg, en aspecten van sociaal welbevinden (middag), waaronder eenzaamheid, sociale participatie en transnationale relaties. Ook

is er volop ruimte voor het aandragen van suggesties voor vervolgonderzoek en om de verbinding tussen onderzoek en praktijk verder te versterken.

Deelname is gratis, de voertaal is Engels.

Voor het volledige programma en details over de locatie en aanmelding verwijzen wij u graag naar de flyer in de bijlage. U bent uiteraard vrij om de flyer verder te verspreiden binnen uw netwerk. Het aantal plaatsen is beperkt dus snelle aanmelding wordt geadviseerd.

Wij hopen u te zien op 19 februari!

Nina Conkova (Leyden Academy)

Tineke Fokkema (NIDI/EUR)

Roos Pijpers (Radboud Universiteit)

*Eva Soom Ammann (Hogeschool Bern,
Zwitserland)*

Nieuws?

Heeft u nieuws of informatie die u wilt delen met andere geïnteresseerden, denk dan aan onze groep Gerontologie Netwerk Nederland binnen LinkedIn of mail het ons voor de volgende nieuwsbrief.

